УДК 37.091.3:821.161.2Костенко(045)

DOI:10.31339/2617-0833-2020-1(28)-98-101

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО В ШКОЛІ

Левак І. Р.

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО В ШКОЛІ
TEACHING METHODS OF LINA KOSTENKO'S CREATIVITY AT SCHOOL**

Ivanna Levak

У статті розглянуто методику вивчення творчості Ліни Костенко в школі, досліджено навчальний процес на уроках літератури в класах загальноосвітньої школи. Окремлено особливості методики творчості письменниці на матеріалі її творів, які запропоновані в програмі та враховуючи передовий педагогічний досвід вчителів-словесників. З'ясовано, як можна застосувати таку методику на уроках із української літератури.

Ключові слова: метод дослідження, методика, методика викладання.

The article explains the method of studying the work of Lina Kostenko at school, explore the educational process in literature lessons in secondary schools. The peculiarities of the writer's creative technique on the material of her works, which are offered in the program and taking into account the advanced pedagogical experience of teachers-vocabularies, are outlined. It is found out how such a technique can be applied in lessons on Ukrainian literature.

The purpose of this article is to carry out a theoretical analysis of the researched problem and to study its state in the practice of teaching Ukrainian literature. The article will help to identify specific features of the works of Lina Kostenko, which will help the teacher in compiling lesson outlines. The article helps to establish the content, forms, methods and techniques of studying the work of Lina Kostenko at school.

Key words: research method, method, teaching methods.

Актуальність статті зумовлена необхідністю аналізу методики викладання творчості Ліни Костенко в середній загальноосвітній школі. Проблема визначення даної методики визначена наявністю великої кількості досліджень та публікацій.

Чимало науковців присвятили свої дослідження вивченню феномену Ліни Костенко. В. Базилевський, С. Барабаш, В. Брюховецький, Г. Гордасевич, Д. Дроздовський, Г. Клочек, Г. Кошарська, Л. Кужільна, О. Таран розкривають взаємозв'язки між поетом та поезією в творах Ліни Костенко. Проблему історичної пам'яті у творчості поетеси досліджує Г. Жуковська, Н. Криловець займається вивченням філософської поезії Ліни Василівни, наукові розвідки Т.

Коляди полягають у висвітленні інтенціонального світу творчості поетеси, Р. Мариняк аналізує історіософію віршів Л. Костенко, а О. Ковалевський розглядає поезію Ліни Костенко з позицій «філософії бунту» і «філософії серця»[5].

Результати осмислення творчого феномену Ліни Костенко засвідчують, що кожен етап його вивчення вносить певні корективи, розширює горизонти бачення. Подальші досягнення художнього простору поетеси викликані потребою нового вирішення проблем, які досі осмислювалися частково. Мета – дослідити особливості методики вивчення творчості Ліни Василівни Костенко в школі на матеріалі її творів, які запропоновані в програмі та враховуючи передовий педагогічний досвід вчителів-словесників.

В концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді вказано: «Важливо навчати любові до рідної мови не декларациями, а вишуканими зразками української мови – багатої і гнучкої в передаванні найтонших відчуттів людини (мова творів Л. Костенко, В.

Симоненка, Є. Гуцала, М. Стельмаха, О. Довженка» [1]. Використання на уроках літературного читання творів видатної української поетеси та письменниці Ліни Василівни Костенко розвиватимуть в учнів початкової школи почуття любові до української землі, виховуватимуть почуття відповідальності за природу як національне багатство, сприятимуть вихованню поваги до своєї мови, народу, батьківщини[3].

Мабуть, не буде перебільшенням сказати, що у творчості Ліни Костенко представлена вся Україна: Таврія і Причорномор'я («Зонька», «Хутір Вишневий», «Скіфська баба», «Пісенька про капітана», «Гранітні гриби»), Полісся («Деревлянський триптих», «Несе Полісся в кошиках гриби», «Ще плечі сосен в срібних еполетах»), Гуцульщина («Ой, із загір'я сонечко, із загір'я», «Моя перша зустріч з гуцулами»), Чернігівщина («Люблю чернігівську дорогу», «В мастьку гетьмана Івана Сулими»), Полтавщина («Маруся Чурай»), Поділля («В селі одному на Поділлі», «Князь Василько»), Волинь («Берестечко», «Я хочу на озеро Світазь»), Черкащина («Чигиринський колодязь», «Скіфська одісея»), Київ і Київщина («Я виросла у Київській Венеції», «Блискоче під перлиною Растреллі»), Крим («Чумацький віз»)[8].

Названі твори можуть стати високохудожнім матеріалом для уроків літератури про рідний край.

Окрім цих поезій, у Ліни Костенко є пейзажна лірика, яка сприймається як узагальнений образ природи України: «Українське альфреско», «Дзвенять у відрах крижані кружальця», «Після дощів смарагдова діброва», «Летять на землю груші, як з рогаток». Це маленькі шедеври, у яких найтоншим пензлем вималюване українське село з щемливими нотками суму і захоплення. Ці поезії, як і подані нижче, – то джерело пізнання краси природи рідного краю.

Ось перелік віршів, головним героєм яких є ліс: «Мене і змалку люблять всі дерева», «Цей ліс живий», «Сосновий ліс перебирає струни», «Ліс», «Обступи мене, ліс», «Вже третій день живу у лісі», «Біденсенський мій ліс, він зовсім задубів!»[10].

А цикл «Осінні карнавали» – це різнобарвна, різнохарактерна осінь. І, мабуть, не так важливо, які конкретні ліси мала на увазі поетеса і де вона писала вірші про осінь, а важливо прилучити школярів до високого розуміння поезії і природи[2].

До уроку «Природа рідного краю за поезіями Ліни Костенко», який варто провести у 8 класі після ознайомлення з творчістю поетеси, учні готуються завчасу: вивчають напам'ять один з віршів, складають розповідь, щоб виявити своє розуміння поезії.

Звісно, вступне слово вчителя стосуватиметься деяких біографічних моментів з життя поетеси: зі слів доньки, О. Пахльовської, природа для Ліни Костенко була порятунком від життєвих потрясінь, особливо, ліси – єдине місце відпочинку, де Ліна Василівна набиралася спокою і духовної сили. Природа розуміла її, а вона – природу. Слушно зауважує літературознавець Г. Ключек, що для поетеси «природа – це не просто буденні степ, трава, річка, ліс, сонце, туман, дощ і вітер, а дарований Богом дивосвіт, у якому ти знаходиш красу, спокій, взаєморозуміння, відновлюєш свої сили, заражаєшся радістю існування»[6].

У 9 класі знайомство з творчістю Ліни Костенко на уроках ЛРК можна продовжити на матеріалі історичних творів. Цікавою в цьому плані є «Скіфська одісея». Цей твір охоплює історію всієї України, тому тут є широке поле для використання у школах різних регіонів країни[9].

Авторку мучить питання:

І хто вони? А ми хто? Хто ми? Хто ми?

Хто наші предки? Прийшли? Автохтони?

Сколоти? Лоти? Вихідці з Дворіччя?

Висока віть з пракореня слов'ян?

Які були тут мови і наріччя?

Тому її поема – балада є осмисленням і утвердженням питань і відповідей «засобами

інтимізації подій далекого минулого, наближення їх до сучасності суто естетичним шляхом. Одним із них і виявилось використання традицій бурлеску» (В. Брюховецький)[8].

Читання та коментування уривків «Скіфської одисеї» Костенко та «Енеїди» Котляревського – основна форма роботи на уроці. Безумовно, буде й діалог, роздуми, з'ясування стилевих і жанрових особливостей цього твору. У висновку має прозвучати думка про те, що поетеса обстоює і утверджує думку про «паритетність давньогрецької і праслов'янської культур»(Брюховецький) [4].

Наступна тема, яку можна запропонувати для вивчення на уроці ЛРК, чорнобильська. Ця трагедія перетворила всю Україну на зону екологічного лиха.

У Л. Костенко є вражаючі чотиривірші, названі «Летючими катренами» та «Інкрустації».

Ми – атомні заложники прогресу

Вже в нас нема ні лісу, ні небес

Так і живем

од стресу і до стресу

Абетку смерті маємо – АЕС [7].

Список використаних джерел

1. Бажан М. Поема про кохання та безсмертя [Ліна Костенко] //Дивослово. –2005. - №3. – С.53-54.
2. Бондаренко А. Поезія Ліни Костенко у формуванні національної самосвідомості учнів/ А. Бондаренко, Ю. Бондаренко // Дивослово – 1994.- № 4-С. 34-37
3. Бойко О. Нев'янучий сад поезії Ліни Костенко/ О. Бойко //Дивослово. – 2010. - №8. – С.16 – 20.
4. Жулинський М. Лицарство Духа: Про творчість Л. Костенко / М. Жулинський //Вітчизна. –2000. – № 3/4.
5. Мануйлова О. Розкриваючи внутрішній світ людини (Особливості творення портрету героя інтимної лірики Ліни Костенко з погляду художньої предметності) / О. Мануйлова // Українська мова й література. – 2009. - №7/8. – С.83 – 93.
6. Мовчун А. Ліна Костенко //Початкова школа. – 2003. - №7. – С.53 – 56.
7. Наєнко М. Поразка – це наука. Ніяка перемога так не вчить... [Творчість Л. Костенко] //Віче. – 2006. - №5/6. – С.26 – 28.
8. Овдійчук Л. Вивчення творчості Ліни Костенко в школі: посібник для Вчителя/ Л. Овдійчук.- Тернопіль. Підручник і посібник .2002- 80 с
9. Панченко В. Самотність на верхів'ях (Поезія Ліни Костенко в часи «відлиги» і «заморозків»)/ В. Панченко // День. – 2004. – 30 липня. – с. 18 – 19; Диво слово. –2005. - №3. – С. 54 - 59.
10. Пісківець Т. Зіткнення унікальності і буденності (Урок вивчення поезії Ліни Костенко) //Дивослово. – 2010. - №3. – С.44 – 45.

References

1. Bazhan, M. 2005. Poema pro koxannya ta bezsmertya. Lina Kostenko [Poem about love and immortality. Lina Kostenko]. *Miracle word*. N. 3, P. 53-54.
2. Bondarenko, A., Bondarenko, Yu. 1994. Poeziya Liny` Kostenko u formuvanni nacional'noyi samosvidomosti uchniv [Lina Kostenko's poetry in formation national identity of students]. *Miracle word*. N. 4, P. 34-37.
3. Bojko, O. 2010. Nev'yanuchy`j sad poeziyi Liny` Kostenko [The unfading garden of poetry by Lina Kostenko]. *Miracle word*. N. 8, P.16 – 20.
4. Zhuly`ns`ky`j, M. 2000. Ly`czarstvo Duxa: Pro tvorchist` L.Kostenko [Knighthood of the Spirit: On the work of L. Kostenko]. *Fatherland*. N. 3-4.
5. Manujlova, O. 2009. Rozkry`vayuchy` vnutrishnij svit lyudy`ny` (Osobly`vosti tvorenniya portretu geroya inty`mnoyi liry`ky` Liny` Kostenko z poglyadu xudozhn`oyi predmetnosti)

- [Revealing the inner world of man (Features of creation portrait of the hero of intimate lyrics Lina Kostenko in terms of art subjectivity)]. *Ukrainian language and literature*. N. 7-8, P. 83 – 93.
6. Movchun, A. 2003. Lina Kostenko [Lina Kostenko]. *Elementary School*. N. 7, P. 53–56.
 7. Nayenko, M. 2006. Porazka – ce nauka. Niyaka peremoga tak ne vchy't'... Tvorchist' L. Kostenko [Defeat is a science. No victory teaches so Creat. Creativity L. Kostenko]. *Chamber*. N. 5-6, P. 26 – 28.
 8. Ovdijchuk, L. 2002. Vy'vchennya tvorchosti Liny` Kostenko v shkoli [Studying the work of Lina Kostenko at school]. Ternopil`, 80 p.
 9. Panchenko, V. 2004, 2005. Samotnist` na verxiv'yax (Poeziya Liny` Kostenko v chasy` «vidly`gy`» i «zamorozkiv») [Loneliness on the tops (Poetry of Lina Kostenko in times "Thaws" and "frosts")]. *Day*. July 30, P. 18–19; *Miracle word*. N. 3, P. 54–59.
 10. Piskivec, T. 2010. Zitknennya unikal`nosti i budennosti (Urok vy'vchennya poeziyi Liny` Kostenko) [The clash of uniqueness and mundaneness (Lina's poetry study lesson Kostenko)]. *Miracle word*. N. 3, P. 44–45.

УДК 159.9.072:316.362(045)

DOI:10.31339/2617-0833-2020-1(28)-101-105

УМОВИ ТА СПЕЦИФІКА ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СІМ'Ї

Марценюк М.О.

CONDITIONS AND SPECIFICITY OF PSYCHOLOGICAL RESEARCH OF FAMILY

Martseniuk Marina

Стаття присвячена питанню здійснення психодіагностичного обстеження сім'ї. В ній надається теоретичний розгляд обставин, що становлять труднощі і перепони для отримання інформації про сім'ю. Наголошується на вмінні скласти цілісне уявлення про сім'ю, використавши системно пов'язані і доповнюючі один одного методи. Описується ряд параметрів, які потрібно врахувати при проведенні такого обстеження.

Ключові слова: сім'я, психологічний аналіз, діагностичне дослідження, сімейні стосунки, порушення взаємодії.

The article is devoted to the question of conducting a psychodiagnostic examination of a family and drawing up its social and psychological portrait. The article provides a theoretical consideration of circumstances that present difficulties and obstacles to obtaining information about family. These include the complexity of the family as a social and psychological system, the intimacy and secrecy of relationships within the family system, the lack of a unified approach to family research, the variability of family processes, and the great influence of social stereotypes on the family sphere.

The ability to draw up a complete picture of the family, using system-related and complementary methods is emphasized. A number of parameters that should be taken into account when conducting such survey are described. They include: socio-demographic characteristics of the family, general description of the family, description of marital relations, description of the child-parent relationship, description of social environment of the family and based on the obtained information general conclusions and recommendations are given.

Ke ywords: family, psychological analysis, diagnostic research, family relationships, interaction disorders.